

SKOLFÖRVALTNINGEN

SKRIVELSE

Svar på frågor i samband med mötet 14 februari i Västerfärnebo, angående åk 7-9-organisationen i Sala kommun.

Närmare 60 frågor inkom i samband med mötet som arrangerats av Svartådelens bygdeförening.

Jag vill inledningsvis betona att förvaltningen har givit ett underlag till nämnden angående högstadieskolornas organisation, men att beslut fattas av nämnden. Oavsett vilket beslut nämnden tar, kommer vi som tjänstemän att verka för att verksamheten får så hög kvalitet som möjligt. Det är vårt uppdrag.

Många av frågorna innehåller förslag, andra bygger på antaganden och gissningar om hur det kan bli. Jag som förvaltningschef har svårt att svara på den typen av frågor. Avvägningar mot olika samhällsintressen överlåter jag till politikerna att kommentera.

Många av frågor som inkommit är av samma karaktär och därför lämnas ett mer generellt svar på de flesta av frågorna.

En återkommande fråga är varför inte Sala-elever kan tvingas att gå i Västerfärnebo.

Svaret är att ingen elev kan tvingas att gå i en anvisad skola. Så här står det i skollagen:

”En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola.

Kommunen får annars frånga elevens vårdnadshavares önskemål endast om

1. den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen, eller
2. det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.”

Skolförvaltningen

Kommunen är dessutom skyldig att anordna skolskjuts – i första hand till den skola som den anvisat, men i många fall även till andra skolor – så länge det inte innebär betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.

Så här står det i lagen:

”Elever i grundskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundskola med stöd av 25–27 §§. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.”

I praktiken innebär det för Salas del, att om det finns plats i en skola i Sala, så har eleven rätt att gå där. Plats finns – bedömningen är att det ryms ungefär 100 fler än idag, i vardera skolan i Sala tätort. Vi kan heller inte förhindra de elever från Västerfärnebos upptagningsområde som hellre vill gå i Sala tätort att välja skola. I de allra flesta fall är vi dessutom skyldiga att erbjuda skolskjuts.

En annan aspekt är att kommunen skulle kunna anvisa Västerfärnebo skola för elever i Sala tätort, så att de vårdnadshavare som vill att deras barn går i en skola på den egna orten måste de göra ett aktivt omval.

Det är fullt möjligt – och kräver i så fall ett politiskt beslut.

En annan återkommande fråga är om vi räknat med vad det kostar om en elev väljer skola i annan kommun, till följd av nedläggningen.

Den interkommunala kostnaden till exempelvis Västerås är 92000 kronor, medan den interna ”elevpengen” är knappt 45000 kronor. Om skolan kan minska sin organisation för att elever väljer annan kommun, så kan hela eller delar av mellanskillnaden täckas. En del skolskjutskostnader kan också minskas, eftersom kommunen generellt sett inte erbjuder skolskjuts till skolor i andra kommuner.

I de flesta fall är dock interkommunala kostnader ekonomiskt ofördelaktigt för en kommun.

Många frågor handlar om skolskjutstider och skolskjutskostnader.

Den rapport vi nu fått visar att skolskjutskostnaderna, åtminstone initialt, blir mycket höga om Västerfärnebos högstadium flyttas till Sala tätort. De eventuella besparingar som görs med en sådan organisationsförändring äts till stor del upp av ökade skolskjutskostnader. På sikt räknar vi med att det går att upphandla och organisera skolskjutsar och övriga samhällsbetalda resor på ett effektivare sätt så att kostnaderna blir mer rimliga.

Skolförvaltningen

Enligt reglerna får skolskjuts ta högst en timme i vardera riktningen. Det går att ordna, men till en hög kostnad. Redan idag finns elever som har långa restider, även till Västerfärnebo. Det är en klar nackdel att behöva ägna så mycket tid till resande, oavsett om turen går till en skola i Sala eller någon annanstans.

Långa skolskjutstider innebär också nackdelar för dem som har fritidsintressen i Västerfärnebo. Samtidigt ökar möjligheten att åtnjuta det utbud av fritidsaktiviteter som finns i Sala, vilket jag förstår är en klen tröst för många berörda.

Varför inte vänta tills 8:or och 9:or gått ut i Västerfärnebo?

Det skulle ytterligare förstärka de problem som idag finns, med för få elever som ger underlag för alltför få lärare.

Hur blir det för elever som ska gå sitt sista och viktigaste år, om de får byta skola?

Om det blir byte av skola, så är det viktigt att mottagande skolor har ett väl genomarbetat program för att ta emot eleverna och ser till att de snabbt känner sig välkomna och hemma. En viktig faktor är att deras behöriga lärare följer med och får sin fortsatta anställning på den nya skolan.

Många vill i sina frågor göra gällande att Västerfärnebo är en mer trygg skola än skolorna i Sala tätort.

Det är en upplevelse, som inte alltid överensstämmer med de undersökningar vi gör om trygghet och arbetsro i skolorna, eller med landstingets undersökning Liv-hälsan. Alla skolor i Sala måste bli bättre på sådant.

Varför kan inte lärare från tätorten ha delar av sin arbetstid förlagd till Västerfärnebo, och resten i Sala?

Det är möjligt, men för med sig en rad nackdelar. Dels går arbetstid åt för resor, lärarnas tillhörighet i arbetslag blir splittrad och en del lärare skulle enligt uppgift då söka arbete i en annan kommun. Arbetsgivaren och de fackliga organisationerna är eniga om att en sådan lösning ger sämre kvalitet för undervisningen och sämre arbetsmiljö för lärarna. Men det är teoretiskt möjligt med en sådan lösning, och blir Västerfärnebo 7-9 kvar kommer det att behöva omsättas i praktiken. Då ska vi förstås se till att utforma detta på bästa möjliga sätt för att gagna undervisningens kvalitet och värna om personalens arbetsmiljö.

Flera frågor handlar om kostnader för elever som hamnar utanför samhället.

Den frågan känns inte alls relevant. I skolorna mäts kvalitet ur många olika aspekter. Det finns inget som säger att skolorna i Sala tätort genererar fler elever som i framtiden kommer att ha sociala problem. Det finns ingen grund för att säga att Västerfärnebo är bättre eller sämre än andra skolor på att ge eleverna den trygghet och den goda självkänsla de behöver. Vallaskolan, Ekebyskolan och Västerfärnebo skola kan säkert väga olika kvaliteter hos varandra och kan lära av varandra. Men om elever, personal eller befolkning i den ena skolan vill göra gällande att det är större risk att misslyckas i livet om man går på andra skolor, är det ett förhållningssätt som är ett problem i sig.

Skolförvaltningen

Det finns även påståenden om haschmissbruk i Sala tätort, jättehögstadium, med mera.

Missbruk är ett samhällsproblem överallt. Vi har inga uppgifter om att missbruk skulle vara mer utbrett i Sala tätort än på andra håll.

300-400 elever på en högstadieskola skulle i många kommuner uppfattas som en ganska liten skola. Det handlar om vilket perspektiv man har.

Profilera Västerfärnebo för barn med särskilda behov.

Barn i behov av särskilt stöd finns i alla skolor. Jag vill bestämt avvisa tanken på att samla alla barn i behov av särskilt stöd till en enhet och jag är helt övertygad om att vi omgående skulle få svidande kritik och krav på omedelbara åtgärder från Skolinspektionen om vi grupperar elever utifrån sådana kriterier. Det är elevernas bostadsadress som avgör vilken skola de i första hand blir anvisade – och det tycker jag är rimligt och bra.

När vi fördelar medel för barn i behov av särskilt stöd, använder vi samma modell som många andra kommuner. Kriterierna är lånade från Skolverket. Faktorer som påverkar de förutsättningar eleverna har med sig är framför allt föräldrarnas utbildningsbakgrund, men även elevernas invandrarbakgrund. Skolan måste kompensera för sådana skillnader. Västerfärnebos elever har utifrån sådana beräkningar mer gynnsamma förutsättningar än eleverna på Vallaskolan och Ekebyskolan. För att kompensera för detta får därför Valla/Ekeby mer pengar för social viktning. Jag vill gärna föra detta på tal, eftersom dessa socialt viktade medel kom att väcka uppseende på mötet i Västerfärnebo, när det fördes in i debatten. Det berör mig illa om någon antyder att man kan ta pengar från de elever som har störst behov, för att använda till andra angelägenheter.

En önskedröm vore att vi hade en mer jämnt fördelad spridning mellan skolorna – och inte en större koncentration. Att möta människor med olika bakgrund ger oss också erfarenheter och viktig kompetens för att vi ska lyckas bra i samhället. Även om det i praktiken är omöjligt så vore det ändå bra om Västerfärnebo fick ta del av de olika kulturmöten som idag i första hand berikar Sala tätorts elever. Vi har exempelvis totalt 26 olika modersmål (annat än svenska) fördelat på 231 elever, varav 210 i Sala tätort. I Västerfärnebo är det bara några enstaka elever som har annat modersmål än svenska.

Hur många 9:or väljer Salas gymnasieskola (Kungsängsskolan)?

I Västerfärnebo är det cirka 40 % och i kommunen totalt cirka 50 %. Det gäller innevarande läsår. Inför hösten 2012 har vi ännu inga uppgifter.

Får inte Västerfärnebo marknadsföra sig mot de andra skolorna?

Självklart får – och ska - Västerfärnebo marknadsföra sig och sin profil.

Men för några år sedan kom rektorerna och jag överens om att vi inte skulle konkurrera med varandra om eleverna. Varje elev för ju med sig en "skolpeng" och det finns risk för att vi internt i kommunen skulle ägna mycket energi och marknadsföring åt att slåss om eleverna. Alla skolenheter vill ha så många elever

Skolförvaltningen

som de kan ta emot för att få gott om resurser och god kvalitet. Vi såg en stund en del tendenser till att det blev osunt. Så samtidigt som skolorna måste få marknadsföra sig så måste vi förhindra intern dragkamp om eleverna. Det är inte säkert att just Västerfärnebo skulle gagnas av sådant.

Men vi har tydligt klargjort att vi släppt skolvalet fritt, att vi erbjuder skolskjuts där det finns plats eller VL-kort där sådant kan användas. Det är bara Västerfärnebo som har en tydlig profil och som självklart skall marknadsföras. Med 40-50 elever till, skulle frågan om en flytt aldrig ha blivit aktuell.

Det ryktas att unga inte får sommarjobba i Sala.

Jag hoppas att det är ett substanslöst rykte. Jag vill hänvisa till arbetsmarknadsenheten.

Vad händer med personal som jobbar i skolköket?

Det är en fråga för kostenheten, men generellt gäller att om produktionen minskar på ett håll och ökar på ett annat, så kan det behövas en omfördelning av personal.

En del frågor handlar om lärares fortbildning.

Det satsas mycket på kompetensutveckling bland lärare i Sala kommun. Bland annat har stora satsningar gjorts på lärarlyftet, där lärare inom delvis betald arbetstid kunnat skaffa behörighet och legitimation att undervisa i specifika ämnen. Statsbidragen har varit relativt generösa, men i den nya omgången Lärarlyftet II är villkoren betydligt försämrade. Diskussioner har inletts med de fackliga organisationerna om hur vi på sikt, exempelvis med stöd av Lärarlyftet, skall trygga kompetensförsörjningen.

De flesta som vill skaffa sig en grundutbildning får själva svara för detta genom studielån eller annan egen finansiering och genom att under några år avstå från löneinkomster för att istället studera. Det är en grundläggande princip – och endast i undantagsfall kan kommunen bidra med högskoleutbildningar. Då gäller det oftast förstärkning och utveckling av den grundutbildning som den anställde redan genomgått.

Några frågor handlar om lärares behörighet.

Behörighet anger att läraren har lärarexamen. Det problem vi står inför med den nya lagstiftningen är att läraren utöver behörighet skall ha tillräcklig utbildning för att undervisa i ämnet. Snart kommer även kravet att den som sätter betyg skall ha legitimation att undervisa i ämnet.

I dagsläget finns tillgång till lärare med tillräcklig utbildning för att vara legitimerade i samtliga ämnen på Vallaskolan och Ekebyskolan, med lite reservation för tolkningar när det gäller något enstaka praktiskt-estetiskt ämne.

I Västerfärnebo saknas sådana lärare i en rad ämnen – inte bara i de ämnen där eleverna undervisas av obehöriga lärare.

Det hör till sakens natur att möjligheten till tillgång till lärare med rätt legitimation är större på skolor med många lärare, än på skolor med få.

Skolförvaltningen

Sådana uppgifter är samtidigt "färskvara" som kan ändras från den ena månaden till den andra. En kompetenskartläggning har gjorts som gör att vi i Sala kommun ser att vi behöver anstränga oss extra mycket för att rekrytera lärare med rätt kunskaper. Vi har flera ämnen där vi är mycket sårbara.

Vad gör vi med tomma lokaler?

I en del lokaler skulle f-6 behöva breda ut sig. I övrigt återlämnas lokaler till den förvaltning som vi hyr dem av.

Varför har vi inte lagt ner den tid det tog att göra utredningen på att istället utreda hur högstadiet i Västerfärnebo kan räddas? Hur genomtänkt för förslaget?

Frågan om högstadiet i Västerfärnebo har diskuterats i många år. Skolan får stora ekonomiska tillskott och lösningar för att upprätthålla verksamheten har diskuterats hela tiden. Dessutom har för närvarande var fjärde elev i upptagningsområdet valt en annan skola, vilket gör att elevunderlaget tenderar att fortsätta att utarmas. Som förvaltning ser vi idag som enda alternativ till en flytt att betydande ekonomiska tillskott ges, som måste omfördelas från kommunens övriga skolverksamhet. Om förvaltningen får ett sådant uppdrag, kommer vi att göra vårt yttersta för att skadan skall bli så liten som möjligt i övriga skolor, och på att verksamheten i Västerfärnebo skall bli så bra som möjligt.

Silvana Enelo-Jansson

Skolchef